

ВПЛИВ РЕЛІГІЇ НА КОНСТИТУЦІЙНИЙ ЛАД ІСЛАМСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ ІРАНУ

Іслам за невеликий період своєї історії, швидкими темпами розвитуку, як ні одна інша релігія, поширився на 1/6 частину населення планети, яка виконує приписи шаріату. Яскравий приклад впливу цієї релігії на право представлений конституційним ладом Ірану, в якому, за думкою багатьох вчених збереглися найбільш повно, порівняно з іншими мусульманськими державами, традиційні принципи ісламу.

Яскравим прикладом такого впливу виступає стаття 1 Конституції ІРІ, де чітко зазначається, що за формою державного правління «Іран є ісламською республікою». І водночас ст.2 визначаються основи на яких базується Конституція, а отже і конституційний лад: це монотеїзм («Немає іншого бога, крім Аллаху»), визнання того, що Аллах являється єдиним суддею, якому належить влада і від кого походять закони, віра в божественне одкровення і його основоположну роль в донесенні до людей законів зверху, віра в майбутнє життя після кінця світу, віра в справедливість Аллаха при творінні і посланні законів. Крім того в цій статті говориться про «віру в імамат, в безперервне управління, в його основну роль у справі продовження революції, здійснюваної ісламом», а також в інші другорядні принципи. Задача виконання норм Конституції покладена на Раду конституційного нагляду, до складу якої входять виключно факіхи.

Одним з доказів впливу ісламу на державні органи встановлені Іранською Конституцією є те, що вона ж закріплює умову, за якою функціонування законодавчої, виконавчої і судової гілок влади здійснюються під наглядом «керівника і імами умми», де підкреслюється, що «керівник» і «імам» одна і та ж особа (ст.57).

Якщо розглядати окремо кожен гілку влади Ірану, то можна визначити вплив релігії ісламу на кожен із них:

1. Вплив ісламу на законодавчу гілку влади – Конституція Ірану закріплює, що головним завданням Консультативного меджліса (вищого законодавчого органу) являється прийняття законів у відповідності з Конституцією; інакше кажучи, меджліс (парламент Ірану) не має права приймати закони, які суперечать Конституції і нормам офіційної релігійної доктрини (шиїзму) (ст.71, 72).

2. Вплив ісламу на виконавчу гілку влади – Конституція Ірану в окремому розділі розглядає прерогативи виконавчої влади, починаючи з президента, прем'єр-міністра, міністрів і закінчуючи армією і військами революційної гвардії («вартою революції»). За Основним законом президент республіки представляє вищу державну владу в країні і відповідає за виконання Конституції та регулювання взаємовідносин між 3-ма гілками влади, а також в головному НПА перераховуються умови, яким повинен відповідати претендент на пост президента республіки (ст.115). Найважливішою з яких – щоб він розділяв офіційну релігійну доктрину держави (тобто був шиїтом).

Також важливим моментом є те, що за Конституцією армія Ісламської Республіки Іран являється релігійною армією, вихованою на в ідеях ісламської революції. Під «релігійністю» тут слід розуміти віру в догмати шиїзму. Тим самим залишаючи не шиїтів можливості служити в збройних силах, подібно іноземцям, які також не можуть служити в іранській армії (ст.145).

3. Вплив на судову гілку влади. Вищим органом судової влади являється Верховна Рада Юстиції, до складу якої входять 15 членів в тому числі голова Верховного Суду, Генеральний прокурор, троє муджтахідів, які обираються суддями країни. Основний закон передбачає, що голова Верховного суду і генеральний прокурор повинні бути муджтахідами, звідки стає очевидним, що всі члени Верховного суду юстиції також мають бути муджтахідами. Тут немає місця юристам-спеціалістам. Достатньо знати шаріат і бути муджтахідом, щоб стати членом цього вищого органа судової влади. А ст.163 Кон-

ституції підтверджує це, передбачаючи, що якості судді визначаються законом у відповідності з фікхом.

Головною особливістю злиття релігії і держави в Ірані є те, що його Конституція передбачує, що «офіційною релігією Ірана являється іслам шиїтсько-джаафаритського напрямку(ст.12). Заслуговує уваги те, що в цій же статті чітко зазначено, що вона не може бути піддана змінам.

Підсумовуючи вище сказане потрібно зауважити, що релігія в Ірані пронизує всі сфери суспільного ладу, в тому числі всі конституційні державні органи. В той же час при високій релігійності цієї країни зараз спостерігається відхід від деяких принципів шиїзму, наприклад від порядку передачі державної влади по спадку.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Шипілов Леонтій Миколайович
